

ID-DEVOZZJONI LEJN SAN GEJTANU FIL-KOLLEĠĠJATA TA' SAN PAWL

Kitba ta' Michael Galea

Fil-knisja monumentali u artistika li hemm fil-Belt Valletta, dedikata lin-nawfragju providenzjali ta' San Pawl fuq il-Gzejjer Maltin, hemm wiehed mill-altari tal-ġenb dedikat lil San Gejtanu¹. Dan jinsab fil-kappellun fuq il-lemin ta' l-altar maġġur. Il-kappellun kien inbena fuq pjanta u disinn ta' Francesco Sammut (1630-90)². L-induratura kienet saret fl-1655 bil-ġenerożità ta' devoti ta' San Gejtanu, fosthom il-Bali Pompeo Rospigliosi, dinjitarju ta' l-Ordni tal-kavallieri ta' San Ġwann, li kien hallas minn butu l-parti l-kbira ta' l-ispejjeż³. Iżda fl-1835 billi raw li din id-dekorazzjoni kienet xi ffit goffa, kienu sarulha xi tibdiliet⁴.

Fil-kappellun ta' San Gejtanu hemm imwaqqfa l-Fratellanza ta' Sant'Agata, verġni u martri, qaddisa tas-seklu tlieta, kompatruna ta' Malta⁵. Peress li l-kwadru ta' Sant'Agata ma kienx fiss fuq l-altar, imma kien jitqiegħed biss fil-funzjonijiet tal-Fratellanza, kienet inħasset il-ħtieġa li jsir kwadru li jkun it-titular tal-kappellun u li jkun jirrappreżenta lil San Gejtanu u lil Sant'Agata. Għalhekk fis-17 ta' Marzu, 1805, il-Fratellanza, bil-kunsens tal-kapitlu, iddeċidiet li tagħmel dan il-kwadru; ħa ħsieb għal dan, l-Isqof ta' Malta, Mons Fra Vincenzo Labini (1780-1807). Hawnhekk wieħed irid isemmi li l-Isqof Labini kien ta' l-Ordni Tejatinu⁶, l-Ordni mwaqqaf minn San Gejtanu⁷. L-Isqof Labini kien ordna huwa stess f'Palermo dak il-kwadru lill-pittur Giuseppe Velasco (1750-1827). Il-kwadru kien tħallas bi flus li ġabret għalih il-Fratellanza.

Il-kwadru tlesta. Fil-konsulta tat-28 ta' Awissu, 1806, ir-rettur tal-Fratellanza ħabbar li l-kwadru kien wasal f'Malta: kien irċevih f'dawk il-ġranet minn Palermo

- 1 San Gejtanu kien bin familja nobbli minn Thiene; kien wieħed mill-qaddisin li ħadem għar-riforma tal-Kleru; waqqaf il-Kongregazzjoni tal-Kjeriċi Regolari, imsejha Tejatinu; ħadem b'tant żelu għall-ġid tal-proxxmu li kien jissejġ il-kaċċatur ta' l-erwieħ; miet f'Napli fl-1547.
- 2 Dan l-arkitett temm il-bini tal-knisja tal-Madonna tal-Karmnu, l-Imdina.
- 3 Fra Pompeo Rospigliosi huwa midfun fil-knisja ta' San Ġwann.
- 4 Tagħrif mġhoti lill-awtur minn Paul Vella.
- 5 Il-Fratellanza ta' Sant'Agata twaqqfet kanonikament fil-knisja ta' San Pawl b'digriet tat-18 ta' Diċembru, 1804, mġhoti mill-Isqof Labini.
- 6 Galea, M. The Life and Times of Vincenzo Labini, Bishop of Malta, p. 12.
- 7 Anon, Tifkira tar-Raba' Ċentenarju mill-Mewt ta' San Gejtanu Thiene 1547-1947.

Mons. Labini. L-Isqof xtaq li l-kwadru l-gdid jitqiegħed f'postu fl-aħħar jiem ta' dak ix-xaħar stess, jiġifieri lejliet l-Ottava tal-festa ta' Sant'Agata, b'solennità.

Fil-jum magħżul għat-tqegħid tal-kwadru Mons. Labini bagħat il-kwadru mill-palazz tiegħu, fejn kien jinsab, għall-knisja ta' San Pawl, bejn żewġ paġġi tiegħu flimkien mal-kanċillier. F'dik l-okkażjoni tqiegħed id-damask mal-knisja kollha; l-altar magħġur ġie armat bħal f'jiem ta' festa, kif ukoll l-altar ta' Sant'Agata fejn tqiegħed il-kwadru l-gdid.

L-għada, il-hames Hadd t'Awissu, li ħabtet l-Ottava tal-festa ta' Sant'Agata, li dak iż-żmien kienet issir fir-raba' Hadd ta' l-istess xaħar, saret quddiesa bil-mużika, li għaliha assista l-Isqof Labini u l-kapitlu mal-kleru tal-kolleġġjata.

Il-Kwadru fuq l-Artal ta' San Gejtanu

(bil-kortesija ta' Tony Terribile)

Semmejna aktar 'l quddiem lill-kavallier Rospigliosi. Dan l-istess Balì ta lill-altar ta' San Gejtanu lampier tal-fidda bi xbieha ta' San Gejtanu, u li jgħib ukoll l-arma tal-kapitlu, tal-Granmastru Portugiż Fra Manoel de Vilhena (1722-36) u tal-familja Rospigliosi.

Il-familja Camenzuli mill-Belt kienet tat lil din il-knisja ta' San Pawl tliet ventaltari tal-fidda 'basso riliev' maħdumin a martello: wiehed lill-kappella tas-Sagrament, ieħor lill-altar maġġur (1792), u ieħor lill-altar ta' San Gejtanu (1794). Il-ventaltar ta' San Gejtanu juri l-Madonna bil-Bambin qed toffri lill-Bambin Ġesù lil San Gejtanu. Żewġ membri tal-familja Camenzuli: Antonio u Giuseppe jinsabu midfunin fil-knisja¹⁴, u fis-sagristerija hemm ukoll ritratt-pittur ta' Giuseppe Camenzuli¹⁵.

L-altar ta' San Gejtanu għandu Ċintill antik hafna u prezzjuż li jinżamm fil-knisja tal-Madonna tal-Karmnu tal-Belt, u jintlibes lill-istatwa tal-Madonna fil-festa tagħha tal-Karmnu. Dan iċ-Ċintill jinġieb fil-knisja ta' San Pawl fl-okkażjoni tal-festa ta' San Gejtanu u jintlibes lill-Bust tal-fidda ta' San Gejtanu li hemm fil-knisja ta' San Pawl.

Dan il-Bust tal-fidda ta' San Gejtanu (1724) jitqiegħed fuq l-altar tal-Qaddis fl-okkażjoni tal-festa. Fl-imġhoddi l-Bust kien jitqiegħed fuq l-altar maġġur għall-okkażjoni tal-festa ta' San Gejtanu.

Wiehed irid isemmi li minn fost l-Inkwizituri li kien hawn Malta bejn l-1575 u l-1798, l-Inkwizitur Carlo Francesco Durini (1735-39) kien marbut hafna mal-knisja ta' San Pawl¹⁶. Hu kien jiffrekwenta din il-knisja ta' sikwit waqt li kienet tkun titkanta l-quddiesa konventwali. Kien ġie stabbilit li għall-festi tal-Konverżjoni ta' San Pawl u ta' San Gejtanu jiġi mistieden l-Inkwizitur. F'Dawk il-ġranet, lilu kienu joffrulu bukkett fjuri¹⁷.

14 Fuq il-qabar hemm dan l-epitaffju: Hic/Cum Antonio Fratres/Quiescit in Christo/Josephus Camenzuli/Qui 11V Dei Cultu Pravehendo/In Scientia Litterisque Colendis/Adolescentiam Transecit/Dein In Servitutum Adductus/Omnes Corpis Animique Cruciatu/Invicto Animo Perpassus Est/In Patriam Reversus/Huic Templo Aplo. Paulo Addicto/Opes Suas Legavit/ Sanctae Decessit VI Non. IVLMCCL/Aet. Suae Annon LXXXVII.

15 L-iskrizzjoni mar-ritratt tgħid: Qui In Dei Cultu/Pravehendo/Huic Templo Apostolo Paulo Addicto/Opes Suas Legavit et Floruit/An. MDCCL.

16 Durini tiewled f'Milan fl-1693, u kellu karriera illustri b'servizz għall-Knisja fl-istati pontifiċi. Huwa serva, fost karigi oħra, bħala gvernatur ta' Benevento, u imbagħad inħatar Gvernatur ta' Kampanja u Marittima. Miet f'Milan fl-1769.

17 Bonnici, A., Storja ta' l-Inkwizizzjoni ta' Malta, Vol. III, p. 112.

